

Motion till Naturskyddsföreningens i Norrbottens länsstämma:

Norrbottens Naturskyddsförenings linje för industrins klimatomställning

Bakgrund

Naturskyddsföreningen har sedan decennier verkat för en ekologiskt hållbar omställning av industrin och energisystemet.

När länsförbundet tar ställning i dessa frågor är riksföreningens policies, positionspaper och ställningstaganden utgångspunkt men de lokala och särskilda frågor som väcks är ibland bristfälligt belysta i riksföreningens ställningstaganden, inte minst när det kommer till den aktuella omfattande industriomställningen i norra Sverige. Det är viktigt att länsförbundets linje fastställs och konsekvent över tid, så att inte talespersoner uppfattas säga emot varandra från tid till annan.

Därför föreslås här en linje för länsförbundet, med utgångspunkter i lokal kunskap, tidigare insatser och den inriktning föreningens arbete har. Vi måste klara de planetära gränserna, vilket innebär att vår individuella konsumtion i Sverige måste minska betydligt, till en fjärdedel av dagens - samtidigt som samhällets industrier och transportsystem måste ställas om från fossilt till förnybart. Det innebär nya industrier byggs för att ersätta de gamla, fossilberoende, och att elanvändningen i industrin ökar medan den totala energianvändningen minskar och fossilutsläppen fasas ut.

Vad behövs i en hållbar industriomställning?

Stål

I Norrbottens län finns en väletablerad industristruktur för produktion av det stål som behövs i samhället, nu och i en hållbar framtid. Produktionen är i regionen integrerad från brytning av malm i gruvor, ett transportsystem med järnväg, olika stadier av vidareförädling fram till färdigt stål och utskeppning per hamn eller stålpendeln på järnväg. Återvinningen av stål är i stort sett så hög den kan bli med 92% och möter inte behoven.

Metallåtervinning

I samhället ackumuleras mängder av metallavfall och vid gruvor ansamlas avfall från brytningen som kan innehålla värdefulla metaller. Järn och koppar återvinns redan i hög grad men andra värdefulla metaller kan återvinnas i högre grad från elektronikskrot och gruvavfall.

Förnybar energi

Förnybar energi är redan en stor sektor i Norrbottens län. Vattenkraften är omfattande och vindkraft har etablerats och byggs ut mer. Solkraftsanläggningar är ännu få. Energilagring behövs, i form av vätgas, batterianläggningar och pumpkraft vid befintliga utbyggda vattenmagasin, där vatten kan pumpas upp till högre höjd vid vindöverskott.

Infrastruktur

Dagens infrastruktur passar inte för industrins omställning. Järnvägen löser inte transportbehoven för gods- och persontrafik. Mängderna av fossilbränsle drivna långtradare och många personbilsresor skulle kunna ersättas av tåg. Kraftledningar är dragna främst för att exportera ström till södra Sverige. Ledningar för vätgas saknas helt. Batteriindustri behövs både för fordon och batterianläggningar.

Satsningar som är ohållbara och förstör framtiden

Kärnkraft

Kärnkraften är farlig, opålitlig, dyr, onödig och hinner inte rädda klimatet. Det går inte att bygga ny kärnkraft som kan ge oss energin redan nu när den behövs. Det kärnkraftverk som byggts på senare år i Norden (Finland) blev försenat åtskilliga år och flera gånger dyrare än utlovat.

Älvutbyggnad

I landet finns endast fyra fritt strömmande nationalälvar: Vindelälven i Västerbottens län och Pite älv, Kalixälven och Torne älv i Norrbottens län. Av dem är endast Kalixälven och Torne älv helt fria. Alla andra storälvar i landet har exploaterats för vattenkraft. Dessutom finns utbyggda skogsälvar som Råne älv. Små vattendrag är vattenlivets barnkammare. Lule älv är hårt utbyggd med 15 kraftverk och har förlorat sitt naturliga ekosystem.

Elintensiv industri som hotar miljön och etableras här, falskskyltat som "grön omställning"

På grund av de låga elpriserna i Norrbotten, och förväntningarna på ännu mer tillgänglig el i framtiden, lockas industrier hit trots vikten av att den el som produceras går till verkliga omställningsbehov. Det tydligaste exemplet är Fertiberia som här vill etablera en slags industri som aldrig funnits i Norrbotten. Avsikten är att producera kvävekonstgödsel från luftens kväve, med billig elenergi. Övergödning är en av de globala kriserna som nämns bland de planetära gränserna. Här försöker de sälja in begreppet "grön konstgödsel" fast deras kvävekonstgödsel i lika hög grad kan bidra till övergödningen.

Gruvor

Sveriges politiker har underlättat för både utländska och svenska bolag att bryta nya gruvor. Att bryta en ny gruva kan innebära oönskad miljöskada för århundraden framöver.

En del ovanliga metaller kan underlätta omställningen och kan behöva brytas, men brytning får inte innebära omfattande irreversibel skada. Utveckling pågår som kan ge substitut till vissa metaller som ansetts nödvändiga. Andra metaller, som litium, behövs bara till en bråkdel av dagens användning, med nya processer. Vissa mineraler förekommer i malmer som är giftigare än andra (exempelvis kopparmalm). Även brytningsmetoder påverkar olika. Dagbrott innebär att ett helt landskapsavsnitt skalas av och mineraler exploateras från ytan och neråt. Det största dagbrottet i Sverige är Aitik's koppargruva som med sitt slammagasin upptar dubbelt så stor yta som Södermalm i Stockholm. Ännu större kopparbrytning hotar vid Laver.

Vi föreslår länsstämman att besluta

- att länsförbundet av Naturskyddsföreningen i Norrbottens län ska driva nedanstående linje för industrins klimatomställning
- att linjen tillkännages till medlemmar och till media

Stål

Stålproduktionen behövs, ända från gruvor till stålverk, men bygger idag på ohållbara metoder. SSAB är Sveriges största koldioxidkälla med 10% av utsläppen. De fossila utsläppen måste bort i alla led. Därför krävs en omställning till fossilfri produktion. Då krävs en kraftig utbyggnad av förnybar el på nära håll.

Metallåtervinning

Återvinning av mineraler ur gruvavfall och skrot går före öppning av nya gruvor, utifrån riksföreningens mineralhierarki. Anläggningar för detta behöver byggas och förnybar energi för detta behöver tillföras.

Förnybar energi

Vindkraft till havs och på land samt solkraft behöver byggas ut för att tillgodose både den omställda industrins behov och framtida transporter i länet. Anläggningar för energilagring när det inte finns sol och vind behöver byggas ut, t.ex. i form av vätgaslager, batterianläggningar och pumpkraftverk. Länet ska i första hand täcka behoven i länet. Samtidigt krävs en kraftfull politik för energibesparing och effektiv energianvändning.

Infrastruktur

Infrastrukturen behöver utvecklas för behoven i ett hållbart samhälle. Norrbotniabanan behöver byggas för att ersätta dagens transporter med flyg och långtradare. Dubbelspår krävs på Malmbanan. Kraftledningar behöver dras från förnybara energikällor till fossilfri industriproduktion. Säkra vätgasledningar behöver dras från framställning till lager och förbrukning. Det finns en särskild utmaning i att dessa försörjningslinjer behöver nå sina mål, eftersom de ibland nödvändigtvis måste korsa t.ex. nationalälvar eller andra långsträckta naturvärdesområden. Då måste åtgärder vidtas för att minimera skada eller i sista hand kompensera. Batteriindustri behövs både för fordon och batterianläggningar.

Villkor

I samtliga fall ovan får vi acceptera att natur påverkas, men eftersom omställningens syfte är hållbarhet får absolut inte naturskyddade områden och inte andra områden med dokumenterat höga naturvärden skadas. Vår inställning till anläggningars lokalisering ska styras av detta, och av riksföreningens policys och positionspapper. Däremot kan vi inte kräva att vindkraftverk eller industriplanering inte syns. Lämplig lokalisering ska väljas, så långt möjligt i anslutning till redan exploaterade områden. Anläggningarna får inte heller ge utsläpp av miljögifter eller miljöfarligt avfall.

Kärnkraft

Vi motsätter oss uranbrytning, nya kärnkraftverk, anriknings- och upparbetningsanläggningar och radioaktivt avfall som kan vara farligt i flera hundra tusen år. Befintliga kärnkraftverk avvecklas i takt med utbyggnad av förnybar energi.

Älvutbyggnad

Ingen ytterligare utbyggnad, varken av stora älvar eller små vattendrag! Däremot kan redan utbyggd vattenkraft effektiviseras för högre produktion och pumpkraftverk installeras där det inte längs stränderna finns höga naturvärden som kan skadas.

Elintensiv industri som hotar miljön och etableras här, falskskyllat som "grön omställning"

Stoppa energikrävande industri från att etableras om den inte krävs för omställningen, exempelvis datacenter för bitcoinproduktion. Stoppa Fertiberias etablering i Luleå och Norrbotten.

Gruvor

Inga gruvor i nya områden, inga nya dagbrott. Nej till Kallak och de miljöhotande gigantiska dagbrottplanerna vid Laver och Nunasvaara. Ovanliga metaller som är kritiska för omställningen ska i första hand tas via återvinning, substitut eller genom effektiviserade processer. Mineralhierarkin ska tillämpas. För metaller för vilka återvinning inte räcker till: Bryt vidare på djupet där det redan finns gruvor.

Luleå och Kiruna 2025-01-30

Luleå Naturskyddsförening
Kiruna Naturskyddsförening